

HONDARRIBIKO ALARDEA

Problema ez zen bizikidetzat, problema berdintasuna da oraindik

Egun alaia izan da irailaren 8a Hondarribiko Alardea berdintasunean ospatu nahi dutenentzat. Emakumeak diskriminatzearen aldekoek iaz eragindako liskar giroa apalduta, inoizko desfile jendetsuena egin du Jaizkibel konpainiak eta herritarren babes handia jaso du. Eztabaidak irekita jarraitzen du ordea: nahikoa al da jai eguna lasai antzean pasatzea? Emakumeek soldadu gisa parte hartzeko eskubideaz hitz egingo da hemendik aurrera?

✂ GORKA BEREZIARTUA MITXELENA
📷 DANI BLANCO

EL PASADO AÑO
LA MANIFESTACIÓN
DE JAIZKIBEL
INSULTÓ AQUÍ
A UNA MUJER

rene Nemirovsky idazle ukrainarrak uda bat baino gehiago pasa zuen Euskal Herrian. Biarritz eta Donibane Lohizune ezagutu zituen eta Hendaia kaleetan pasa zuen bere azken oporraldia izango zena ere, duela 80 urte, 1939an. Ez da harrizkoa hortaz, haren lehenbiziko nobelan -1923ko *Gaizki ulertua*, duela bi urte Alberdaniak euskaraz argitaratu zuena- Lapurdiko herria agertzea, ezta liburuko protagonistak badiaren beste aldera pasatzen ikustea ere, Hondarribira. Irailaren 8ko Alardea honela deskribatu zuen liburu horretan: “Kanoikadak entzuten ziren, fusil tiroak; dena zen hautsa, zarata eta musika; hainbat mutiko talde, txapela belarrietaraino sarturik, elkarri gerritik helduta, kale estuak betean zebiltzan kantari eta oihuka. (...) Barandara hurbildu ziren prozesioa pasatzen ikusteko; amaigabea zen: banderak, kanoi zahar herdoilduak, gizon mozkorrak, beren fusilak atzaparretan zituztela, balantzak. Eta azkenik, apaizak, beren meza jantzi bordatuekin, aurrean Amabirjinaren imajina bat zutela, kandela irazekiz inguratua; jendea belaunikatu egiten zen hura paretik igarotzean eta, isiltasun hartan, are ozenago entzuten ziren kanpai dangak eta ematen zuen elizako horma zahar beltzuak dardarazi egiten zituztela”.

Ez dakigu nola deskribatuko zuen aurtengo Alardea Nemirovskyk, nazien herio-makinariaren milaka biktimetako bat izan baitzen. Ezin asmatu beraz, *Suite frantsesaren* egilea joan den igandean Hondarribiko Kale Nagusian ikusi denarekin baikorra izango ote zen edo ez hainbeste: Jaizkibelek iazkoa baino tentsio txikiagoarekin desfilatu du eta horrek poza eragin du jaietan ere emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna nahi dutenen artean. Baina egunak eragindako euforia pasata, hurrengo urtekoan pentsatzen hasteko unea da.

URTE BAT KALE NAGUSIAN PENTSATZEN

Hondarribian bizi ez den jende askori geratuko zaion galdera da ea zergatik ari den luzatzen hainbeste afera hau. Korapilo honen hariak hobeto ezagutu nahi dituenak bibliografia ona dauka eskura, idatzi dira liburuak eta ikerlanak Alardeak mobilizatzen dituen barru-barruko pulstioei buruz; aztertu da gaia ikuspegi antropologikotik, soziologiaren bidez edo beti presente dagoen politikaren alderditik, besteak beste. Baina, ekarpen

horiek baztertu gabe, badago gatazkaren iraupenarentzat oso garrantzitsua den faktore bat, sarritan foku mediatikotik kanpo geratzen dena: Jaizkibelen aurka egin izan diren protestak ez direla zerbait espontaneo. Alegia, ez dela izan Alardearen eguna iristean herriko gizon eta emakume batzuei berez atera zaien portaera bat. Antolatutako zerbait izaten dela. Hondarribiko emakumeen eskubi-deen aurka mobilizatutako kolektiboak daudela. Eta politikarien erabakietan eragina daukatela.

Batzuentzat Alardekoa partidu-eguna dela, final bat bezala. Eta finala nolakoa den, halako estrategiarekin atera izan direla zelaira.

Konpainiak desfilatzen hasi baino 24 ordu lehenagotik, zenbait gazte lekua hartzen ari dira Hondarribiko Kale Nagusiko espaloietan. Azken urteetako joera da: beste inor baino lehenago jarri, orduak eta orduak pasa lagunen artean txandak eginez, eta irailaren 8ko goizean lehen lerroan egon Jaizkibelen desfilearen aurka aritzeko, plastiko atzetik. Aurten, kalera iritsi eta berehala ikusi da aldaketa: bi espaloiak estaltzen zituen plastikozko hesiaren ordez, espaloietan zeuden pertsonak zakar poltsa beltzak zeuzkaten jantzita. Zarata gutxiago, Jaizkibelen alde ari den jende gehiago. Eta nobedadeak ordezkaritza instituzionalean: Xabier Ezeizabarrena Gipuzkoako Batzar Nagusietako presidentea (EAJ) udaletxeko arkupeetan dago -Txomin Sagarzazu Hondarribiko alkatea, EAJkoa hau ere, ez ordea; ez arkupeetan, ezta tradizionalki herriko hautetsiek eliza parean hartzen duten lekuan-.

Urtetan Bill Murray protagonista zuen *Marmotaren eguna* pelikulararen antza izan ondoren, gauzak mugitzen hasi diren seinalea ote da klima berri hau? Edo aldatu den gauza bakarra desfile diskriminatzailearen alde dauden aurtengo planteamendua al da? “Beraientzat ez dira 20 urte pasa: hau urtean behin egiten dute, beraientzat 20 egun izan dira”, esan zidan Jaizkibel konpainiako kide batek 2016ko Alarde egunaren amaieran. Emakumeak desfilatzen saiatu zirenetik 23 urte bete dira aurten. 23 egun besterik ez dira izan *betikoentzat*?

Ez du ematen hainbesterako denik ere. Plastiko beltzen protesta antolatzen duen Hondarribiko Emakumeak izeneko taldearen Facebookeko orrialdea begiratzeari besterik ez dago, ikusteko higadura-gerra bihurtu den gatazka honetan ahalgin handiak egin behar dituztela haiek

ere, posizioak galdu nahi ez badituzte. Urtariletik ari dira batzarrak deitzen: bederlatzi hilabeteetan bost bilera orokor egin dituzte, azken hiru hilabeteetan hilean bat gutxienez; otsaileko asteburu goiz gutzietan San Pedro kalean mahaia jarri zuten Alarde baztertzailaren aldeko sinadurak biltzeko eta txosten informatiboak banatzeko; martxoaren 8aren lotuta afari bat antolatu zuten eta, bide batez, eskualdeko kolektibo feministen aurkako ohar bat argitaratu ere bai, salatuz emakume langileen nazioarteko eguneko manifestazioan “Emakumeak Alardean” aldarria entzun zela; apirilean, finantzazio-bide gisa, zozketa bat antolatu zuten -telebista bat eta telefono bat ziren sariak-.

Eta hori gutxi balitz, talde horretako figura esanguratsu bat lehen lerroan agertu zen uztailean, Alardearekin Bat ekimena aurkeztu zutenean. Ikastolen alde Euskal Herri osoan antolatzen diren festen antzeko zer bait da: herriko hainbat lekutan prestatutako guneak, mota askotako animazioak, herri-bazkari bat... familia-rekin egiteko moduko plana. Diferentzia batekin: dirua Alarde Fundazioak biltzen duela, alegia, emakumeei parte hartzen ez uzteko herriko jai-egun handiko desfilea pribatizatu zuen erakundea, zeinak ez duen betetzen EAEko emakumeen eta gizonen berdintasunerako legea eta, beraz, Nafarroan erregistratu behar izan zuten. Uztailaren 28an ospatu da aurtengo Alardearekin Bat, hirugarren edizioa du jada.

Gauza hauen guztien berri izateko eskualdeko prentsa irakurri behar da, irailaren 8tik aurrera gainontzeko hedabideetan ez baita ohikoa Alardeko gatazka iraunarazteko ezinbestekoak diren ekimenei buruz informatzea. Eta hedabide lokalen kasuan -bereziki gaztelaniaz publikatzen direnenean-, Hondarribiko kirol talde bati edo elkarte gastronomiko bati buruz bezain normal informatzen da emakumeek Alardean parte hartzearen aurka urtean zehar antolatzen den guztiaz.

PITZADURAK HARRESI BELTZEAN

Nemirovskyk Alardeko giroa deskribatzen jarraitzen du: "Miarritze guztia, Donostia guztia eta espainiar probintzia-

ko biztanleria guztia, hasi Irundik eta Iruñerainokoa, bertan ziren. Umemoko zirrimargotu batzuk borrokan zebiltzan eta elkar iraintzen zuten euskarazko eta gaztelaniazko hitzak nahasten zituen mordoilo ulertezin batean. Neskatxa ederrak paseatzen zebiltzan buru hutsik, buruzapi bordatua sorbaldan zutela. (...) Adineko emakume batzuek mantelina beltzez estalia zeukaten burua".

Ia mende bat geroago, Jaizkibel pasatzean txalo jotzen ari den jendearen artean ere, herriko bizilagunez gain, badago kanpotik etorritakorik. Jaia bera bezain aspaldikoa den ohitura dirudi. Zapi koloretsuak sorbaldan eramateko joerak ere indarrean jarraitzen du, orain emakumeek parte hartzearen aldeko

ERTZAINZAK JAIZKIBEL KONPAINIAREN ALDEKO PANKARTA BAT KENDU ZUEN, PANKARTAK JARTZEA DEBEKATUTA DAGOELA ARGUDIATUZ. URTETAN EZ DITUZTE ALARDE DISKRIMINATZAILEAREN ALDE JARRITAKO PLASTIKO BELTZAK ETA KARTELAK KENDU ORDEA.

ikur bihurtu da eta Euskal Herriko Mugimendu Feministaren deialdiari erantzunez elkartu diren askoren janzkeran ikusten da osagai hori.

Nemirovskyk aipatzen zituen mantelina beltzak berriz, plastikozkoak bihurtu dira. Baina ez dira eternalak azkeneko urteko mugimenduei erreparatuz gero: 2018ko Alardean diskriminazioa defendatzen dutenek buelta bat estutu zuten haien jazarpena, Jaizkibeletako kide askok salatu zituzten erasoak eta irainak, baita kazetari batzuek ere, eta horrek herritar asko inflexio-puntu batera eraman ditu. Baita Alarde Fundazioa elkarrizketa prozesu batez hitz egiten jartzera ere –ñabardura askorekin, hori bai–.

“Elkarrizketa” izan da Alardearekin lotuta 2019an zehar gehien entzun den hitzetako bat. Ez dago adostasunik noren artean eta zertarako hitz egin behar den ordea. Gipuzkoako Foru Aldundiak auzia bideratzeko bitartekari bat jarri

zuen iaz, baina aurtengo ekainean jakin zenez, dagoeneko ez da lan horretan ari, ez zuelako lortu Alarde Fundazioko partaideen “konfiantzarik”. Ekimen hori baztertuta, Alarde diskriminatzailearen aldeko elkarteak elkarrizketa-eredu propio baten alde egin zuen otsailean, iaz bizi izandako “tentsioa baretzea” beste helbururik jarri gabe. Herriko eragileak bakarrik esertzea proposatu zuen eta Hondarribiko alkatea izatea moderatzaile. Apirilean, Sagarzazuk baiezkota eman zion planteamendu horri. Jaizkibel konpainiak ere onartu zuen hitz egiteko gonbidapena, bi baldintzarekin: bitartekaria bi aldeek onartutako norbait izatea, alegia, figura neutral bat –Sagarzazu alkateak Alarde baztertzailean parte hartzen du eta Jaizkibeletako ordutegia aldatu beharko lukeela defendatu du publikoki– eta elkarrizketen helburua izatea “irtenbide adostu” bat lortzea. Abuztuan, Hondarribiko Udalak elkarrizketa

bideratzeko izendatutako bitartekariak, Jenny Piercek, bertan behera utzi zuen bi aldeen artean egitekoa zen bilera, denbora gehiago behar zela argudiatuz enkontrua lasaia izan zedin. Elkarrizketari buruzko elkarrizketan trabatuta iritsi da iraila.

Beste alor batzuetan gehiago aurretatu da: Jaizkibel konpainiak Alardearen aurretik egin dituen entseguetatik sumatu da inoiz baino jendetsuagoa izango zela aurtengoa, baita babesa adierazten jende kopuruaren aldetik ere. 1.000 laguneko zifrara gerturatu den desfilea egin du herriko jai egun handian. Ez dago Alardean jende kopuru hori berdindu dezakeen konpainia bakar bat ere. Eta zenbaki absolutuetan Alarde baztertzailea oraindik nagusi den arren, zilegitasunaren balantza desfile parekidearen alderantz joaten ari da.

EZ DAGO BIZIKIDETZA ARAZORIK, BERDINTASUN FALTA BAI ORDEA

Beste ariketa bat egitea ere komeni da gauzak aldatzen ari direla ikusteko: Alardeaz medioetan agertzen diren irudi gehienak Kale Nagusikoak izaten dira. Logikoa da alde batetik, hor gertatzen direlako tentsio handieneko momentuak. Baina, bestetik, Jaizkibelen aurka daudenei herrian dutena baino pisu handiagoa ematen die, ematen du emakumeek parte hartzearen inguruko iritzi-giroa kale horretan gertatzen denaren arabera neuritzen dela. Eta hori ez da oso fidela konplexuagoa den errealitatearekiko.

Kamerak beste puntu batzuetan jarriz gero, eszena oso diferenteen berri izango lukete gaiaz informatu nahi dutenek: minutu gutxi falta dira 8:00ak izateko eta Gernikako Arbola pasealekutik aurrera joan da Jaizkibel. Geldialdi bat egin du Kale Nagusian gora abiatu aurretik. Urduritasuna sumatzen da kideen artean, aurten zer aurkituko duten jakin nahia, baina beste gauza batzuk ere gertatzen ari dira: taberna bat dago ondoan eta konpainia baztertzaileetako gizonak bertan, tragoak hartzen. Baina ez dago liskarrik haiekin. Naturaltasunez agurtzen dute elkar Jaizkibeletako kideek eta beste konpainietakoek, batez ere gazteek. Bizilagunak dira edo senideak edo klasekideak edo kuadrilla berekoak, elkarrekin hizketan, batek besteari zigarro bat pasatzen, txantxaren bat edo beste, *selfie* bat... jaietako egun normal bat. Ordu batzuk geroago, arratsaldean, Jaizkibel San Pedro kalean desfilatzen ari da eta hondarribiar gehienek beste

UZTAILAREN 28AN OSPATU ZEN ALARDEAREKIN BAT IZENENKO JAIA, ALARDE DISKRIMINATZAILEA BABESTEN DUTENEK FINANTZATZEKO ANTOLATZEN DUTEN EKITALDIA.

edozein konpainiari bezala begirutzen diote. Agian oraindik batzuei kosta egiten zaie txaloak jotzea, baina kale honetan, herriko bizitza soziala egituratzen duen arrantzale etheen artean, giroa ez da Kale Nagusikoa. Hura Alarde diskri-

minatzailearen azken gotorlekua baita. Handik aterata, beste itxura bat du herriak. Beste irudi horrek, ordea, puskatu egiten du problema hau herritarren arteko bizikidetzaz-azko bat bezala aurkeztu nahi dutenen kontakizuna.

Kalean normala dena instituzioetan ere normala izan behar litzatekeela esaten zuen Trantsizio garaiko politikari batek. Hondarribiko, Gipuzkoako eta EAEko erakundeek ere aplika diezaioke te printzipio hori beren buruei afera honetan: urtetan konpainia parekidearen aurrean erakutsi duten mututasuna adierazgarria da –salbuespen bakarra Gipuzkoako Foru Aldundian Bildu egon zen garaian gertatu zen– eta horrek hegoak eman dizkio Alarde baztertzailari. Gai hau “bizikidetzaz arazo” soil gisa planteatzea ere, Gipuzkoako Aldundiak egiten duen moduan, sakoneko problema urardotu nahi dutenekin bat egitea dela geroz eta nabarmenago geratzen da.

Irailaren 8a pasako da eta 365 egun geratuko zaizkie erakundeei gai honetan perspektibaz aldatzeko. Urte batez Alarde parekidearen aldekoek jaia tentsio gutxiagorekin bizitzeak ez baitu beste gutzia aldatzen: konpainia batek bestetatik bereizita desfilatzen jarraitzen du, emakumeak ere partaide direlako. Eta hori normalizat hartuz gero, nolako aurreraria jartzen da, ez bakarrik Hondarribian, baita instituziook gobernatzen duten gainontzeko lekuetan ere? ●

Euskara eskola haur eta gazteentzat!

Gazteola*
Haur eta Gazteak

Bilbo erdian!

MATRIKULA
ZABALIK

Aste Santuan, Udan eta Gabonetan:

- Tailerrak
- Campus eta udalekuak
- Euskara ikastaroak
- Barnetegiak...

www.gazteola.eus